

Nr 41.

Ankom till riksdagens kansli den 9 maj 1946 kl. 1 em.

Utlåtande i anledning av väckt motion om förbättrade pensionsförmåner åt arbetarpersonalen vid statens skogsindustrier.

I en inom andra kammaren under nr 170 väckt motion, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har herr *Holmberg* hemställt, »att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om åtgärder i syfte att förbättra pensionsförmånerna för de vid statens skogsindustrier anställda så att de komma i nivå med vad som gäller enligt tjänste- och pensionsreglementet för arbetare i statens tjänst».

Beträffande motiveringen för ifrågavarande förslag får utskottet hänvisa till motionen.

Över ifrågavarande motion har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat utlåtande från statskontoret, som hört domänstyrelsen.

Domänstyrelsen har anfört följande.

Genom beslut den 17 maj 1941, skrivelse nr 243, medgav riksdagen dels att domänverkets skogsindustriella rörelse finge, i den utsträckning jordbruksutskottet i sitt utlåtande nr 32 angivit och i huvudsaklig överensstämmelse med de av utskottet uppdragna riktlinjerna, överföras till ett för ändamålet bildat aktiebolag, dels ock att Kungl. Maj:t finge vidtaga i samband härmed erforderliga åtgärder.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 68 den 14 februari 1941 anförde dåvarande departementschefen bl. a. att domänverkets skogsindustriella rörelse till sin natur vore ett rent affärsföretag, som drevs i konkurrens med såväl inhemska som utländska företag inom samma bransch. Statliga anställningsnormer vore icke i detta fall ägnade att komma till användning. Att för de vid omorganisationen anställda begränsa pensionerna sedan rörelsen övertagits av ett bolag syntes skäligen icke kunna ske. Staten kunde näppeligen genom en organisatorisk förändring i rörelsens struktur försämra de då anställdas pensionsvillkor. Med hänsyn härtill borde man räkna med att bolaget finge ordna pensioneringen för de vid överlåtelsen anställda arbetarna efter samma grunder, som enligt gällande författningar vore fastställda för arbetare i statens tjänst. Frågan, huru pensionsvillkoren borde utformas för den personal i tjänstemanna- och arbetarställning, som framdeles anställdes av bolaget, borde lämnas öppen. I överensstämmelse med vad som i allmänhet vore brukligt beträffande statlig verksamhet, som bedrivs i det privata företagens form, borde lösningen av pensioneringsfrågan för sådan personal, som senast nämnts, i första hand ankomma på bolagets ledning.

Jordbruksutskottet anslöt sig i sitt utlåtande den 22 april 1941, nr 32, till departementschefens uppfattning, att en rubbning i pensionerna för de arbetare eller andra befattningshavare, som voro anställda hos domänverket och övergingo i bolagets tjänst, skäligen icke kunde ifrågakomma. Beträffande pensioneringen av de anställda, vars pensioneringsförhållanden voro oreglerade vid bolagets övertagande av rörelsen, liksom av den personal, som därefter anställdes hos bolaget, ville utskottet icke motsätta sig departementschefens förslag att frågan om dessa personalgruppers pensionering tills vidare lämnades öppen och i första hand bleve beroende av en uppgörelse mellan bolagets ledning och personalen. Utskottet utgick emellertid härvid från att pensionsfrågan ordnades på ett tillfredsställande sätt och under hänsynstagande till personalens berättigade intressen.

Genom kungl. brev den 2 april 1943 fastställdes grunder för regleringen av det ekonomiska förhållandet mellan domänstyrelsen och bolaget. Dessförinnan hade bolaget, i syfte att ordna pensioneringen för såväl den personal hos bolaget, som anställdes efter bolagets övertagande av rörelsen eller som kunde komma att senare anställas, som ock av den personal, som övertagits från domänverket och som icke tidigare haft sina pensionsförhållanden reglerade, beträffande tjänstemannapensioneringen inträtt såsom passiv medlem i Svenska personalpensionskassan och beträffande arbetarpensioneringen fastställt pensionsreglemente enligt grunderna för försäkring hos Arbetarpensionskassan.

Enligt ovannämnda kungl. brev skulle bolaget i förhållande till sådan från domänverket övertagen arbetare, som omedelbart före den 1 januari 1942 antingen varit underkastad det år 1934 utfärdade tjänstepensionsreglementet för arbetare och det år 1936 utfärdade familjepensionsreglementet för arbetare eller ock — utan att hava varit underkastad reglementena — enligt domänstyrelsens beprövande uppfyllt för dessas tillämplighet stadgade förutsättningar, vara skyldig att, mot uttagande av vederbörliga tjänste- och familjepensionsavdrag, bereda

dels arbetaren den pension jämte, i förekommande fall, rörliga tilläggsförmåner eller den uppskjutna livränta, som arbetaren skulle hava varit berättigad åtnjuta, om han intill avgången ur tjänst allttjämt varit underkastad omfördälda tjänstepensionsreglemente på grund av anställning i statens tjänst,

dels ock arbetarens efterlevande den familjepension jämte, i förekommande fall, särskilda rörliga tilläggsförmåner, som de skulle hava varit berättigade åtnjuta, om arbetaren intill dödsfallet eller avgången ur tjänst varit underkastad sagda familjepensionsreglemente.

För sitt åtagande att ansvara för den från domänverket övertagna personalens pensionering erhöll bolaget nedsättning i överlåtelsevärdet av de övertagna anläggningarna med visst belopp motsvarande det kapitaliserade värdet av den av bolaget övertagna pensionsskyldigheten, under förutsättning att samma belopp fonderades för pensionsändamål.

Statens Skogsindustriers arbetare äro alltså beträffande pensionsförmåner uppdelade i två kategorier, av vilka den ena består av sådana, som på grund av sin tidigare anställning hos domänverket tillförsäkrats rätt till pension enligt 1934 års tjänstepensionsreglemente för arbetare, och den andra av dem, vilkas pensionsförhållanden reglerats genom stadgarna för den hos bolaget inrättade pensionskassan, vilka stadgar bifogas.¹ Pensionsunderlaget för de olika kategorierna framgår av följande sammanställning.

¹ Här uteslutna.

A. 1934 års tjänstepensionsreglemente för arbetare:

Grupp 1. Ej yrkesutbildade: man 1 476 kronor, kvinna 1 104 kronor.
 » 2. Yrkesutbildade » 1 644 » » 1 236 »

1936 års familjepensionsreglemente för arbetare:

Grupp 1. Ej yrkesutbildade såväl manlig som kvinnlig 810 kronor.
 » 2. Yrkesutbildade » » » » 870 »

Härjämte utgå vissa tillägg där såväl efterlevande änka som pensionsberättigade barn finnas.

Å såväl tjänste- som familjepension utgår dyrtids- och kristillägg.

B. Aktiebolaget Statens Skogsindustriers Pensionskassa:

Egen pension.

Intill fyllda 67 år 800 kronor, därefter 400 kronor.

Familjepension.

Maximum 800 kronor under högst 5 år, därefter högst 300 kronor för år.

Av ovanstående framgår att pensionsförmånerna för de båda arbetarkategorierna äro olika. De för den här ovan med B betecknade kategorien arbetare gällande villkoren överensstämma med de villkor, som gälla för hos Arbetarepensionskassan pensionsförsäkrade arbetare vid andra skogliga industribolag.

Att förhållandena skulle gestalta sig på detta sätt torde, efter uttalanden i såväl ovan nämnda kungl. proposition som i jordbruksutskottets utlåtande att döma, hava förutsetts vid beslutet om överförande av domänverkets industrirörelse från statlig till bolagsdrift. Innan Kungl. Maj:t den 2 april 1943 fastställde grunderna för överlåtelsen, hade bolaget meddelat huru pensionsfrågan ordnats, varför man måste utgå ifrån att bolaget ålagda förpliktelser i detta avseende varit fullt klarlagda redan vid övertagandet av driften.

För att Aktiebolaget Statens Skogsindustriers rörelse effektivt skall kunna hävda sig i konkurrens med övriga sågverks- och massaindustrier, synes det domänstyrelsen nödvändigt att bolaget tillförsäkras möjlighet att bedriva verksamheten under enahanda förutsättningar och betingelser som gälla för andra företag inom branschen.

Styrelsen får, i anslutning till vad här förut anförts och med bifogande av från Aktiebolaget Statens Skogsindustrier infortrat yttrande jämte bilagor¹, som sin mening framhålla att, då bolagets åtaganden i fråga om pensionsförpliktelser gentemot arbetarna fixerats vid överlåtelsen och enär arbetarna redan äro tillförsäkrade minst samma pensionsförmåner, som tillkomma arbetare vid enskilda bolag, det icke kan anses rimligt, att bolaget nu i efterhand åläggas ökade utgifter för pensionsändamål. Ett beslut i dylik riktning skulle eliminera en av de förutsättningar, som legat till grund för bolagets övertagande av driften.

Statskontoret har anslutit sig till vad domänstyrelsen i ärendet anförts och alltså avstyrkt bifall till förevarande motion.

Utskottet.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, beslöt 1941 års riksdag, att domänverkets skogsindustriella rörelse skulle från och med den 1 januari

¹ Här uteslutna.

1942 överförs till ett för ändamålet bildat bolag, Aktiebolaget statens skogsindustrier. Med avseende å arbetarpersonalens ställning i pensionshänseende gjordes därvid åtskillnad mellan å ena sidan arbetare, som vid övergång till bolagets tjänst på grund av tidigare anställning hos domänverket redan blivit tillförsäkrade tjänste- och familjepensionsrätt enligt för statens arbetare gällande pensionsreglementen, och å andra sidan arbetare, som först efter bolagets tillkomst anställdes eller kunde komma att anställas hos bolaget eller som övertagits från domänverket men icke haft sina pensionsförhållanden reglerade. Under det att den förstnämnda kategorien arbetare bibehölls vid sin dittillsvarande pensionsrätt, förutsattes beträffande övrig arbetarpersonal, att pensioneringsfrågan, under hänsynstagande till personalens berättigade intressen, på ett tillfredsställande sätt ordnades genom uppgörelse mellan bolagets ledning och personalen. I anledning härav utarbetade bolaget förslag till pensionsbestämmelser för denna personal i huvudsaklig överensstämmelse med de villkor, som tillämpades vid försäkring hos Arbetarepensionskassan, Understödsförening (APK). Enligt förslaget skulle pensionsförmånerna komma att ungefär motsvara de maximipensioner, som tillkomme arbetare inom den privata skogsindustrien.

Av handlingarna i ärendet framgår, att bolaget i skrivelse den 6 juni 1942 underställt nyssnämnda förslag Kungl. Maj:ts prövning samt att, sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 19 i samma månad förklarat, att det ankomme på bolaget att ordna pensioneringen för här ifrågavarande personal, bolaget fastställt pensionsreglemente för personalen enligt grunderna för försäkring hos Arbetarepensionskassan. För ändamålet har av bolaget inrättats en särskild pensionskassa.

De enligt Aktiebolaget statens skogsindustriers pensionskassa utgående pensionerna äro icke oväsentligt lägre än de pensioner, som tillkomma arbetare med pensionsrätt enligt de statliga arbetarpensionsreglementena. Under sådana förhållanden är det förklarligt, att de genom bolagets försorg pensionsförsäkrade arbetarna kunna anse sig missgynnade i jämförelse med den från domänverket övertagna personalen med pensioner enligt statliga grunder. Det bör dock framhållas, att enligt vad handlingarna i ärendet utvisa beslutet om pensionsförsäkringen föregåtts av förhandlingar mellan bolaget och arbetarna samt att från arbetarpartens sida vitsordats, att bolaget gjort sitt bästa för att åstadkomma pensionsvillkor jämförliga med de förmånligaste inom den privata skogsindustrien förekommande. Mot bakgrunden av vad sålunda förekommit synes fog knappast föreligga för den av motionären företrädde uppfattningen, att de av statsmakterna angivna riktlinjerna för pensioneringens ordnande skulle ha blivit åsidosatta av bolaget. Det bör vidare icke förbises, att bolaget är organiserat som ett affärsföretag, vars verksamhet skall bedrivas i konkurrens med den enskilda skogsindustrien. Frågan om pensionernas storlek synes vid sådant förhållande vara av beskaffenhet att böra lösas genom avtal mellan bolaget och

personalen. Att riksdagen nu genom särskilt beslut skulle ingripa reglerande i fråga om pensionsförhållandena inom bolaget synes utskottet icke kunna ifrågakomma. En åtgärd i sådan riktning måste vara ägnad att inskränka den handlingsfrihet för bolagsledningen, som man velat vinna genom bolagsformens användning i detta fall. Med hänsyn till det anförda finner utskottet sig böra avstyrka, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle hemställa om åtgärder beträffande pensionsförhållandena vid Aktiebolaget statens skogsindustrier.

Utskottet hemställer,

att förevarande motion II: 170 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 9 maj 1946.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit
från första kammaren: herrar *Carlström*, *Sundvik**, *Friggeråker**, *Leander*,
Lindblom, *Fahlander**, *Andersson* i Tidaholm* och *Grym*;

från andra kammaren: herrar *Svedman*, *Paulsen*, *Andersson* i Munkaljungby,
*Mattsson**, *Johnsson* i Kastanjegården*, *Sundberg*, *von Seth** och *Gavelin*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Leander*, *Andersson* i Tidaholm, *Grym*, *Sundberg* och *Gavelin*, vilka ansett, att utskottet bort föreslå riksdagen att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning, huruvida och i vad mån den efter Aktiebolaget statens skogsindustriers tillkomst anställda arbetarpersonalen kunde anses ha kommit i åtnjutande av de pensionsförmåner, som riksdagen förutsatt i samband med beslutet om bolagets bildande.
